

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษากาการใช้เทคโนโลยีที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตน้ำนมคุณภาพดี
หน่วยกิต	12
ผู้เขียน	นางสาววิศรา ไชยสาลี
อาจารย์ที่ปรึกษา	รศ.ดร. สมเกียรติ สายธนู รศ.ดร. ศักรินทร์ ภูมิรัตน์
หลักสูตร	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	การจัดการทรัพยากรชีวภาพ
สาขาสหวิทยา	การจัดการทรัพยากรชีวภาพ
คณะ	ทรัพยากรชีวภาพและเทคโนโลยี
พ.ศ.	2545

บทคัดย่อ

การเลี้ยงโคนมในประเทศไทยดำเนินการมาหลายทศวรรษแล้วและมีแนวโน้มขยายการเลี้ยงมากขึ้น แม้จำนวนโคนมจะมากขึ้นแต่เนื่องจากประสิทธิภาพการให้น้ำนมของแม่โคค่อนข้างต่ำจึงทำให้ผลผลิตที่ได้ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการบริโภคของคนในประเทศ จึงควรมีการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตน้ำนมและโคนม ในครั้งนี้จึงทำการศึกษาริวิจัยปัจจัยต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคมและปัจจัยทางเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรและคาดว่าปัจจัยเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์ต่อกันและมีผลกระทบกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตน้ำนมดิบของเกษตรกรให้มีคุณภาพดีขึ้น โดยสุ่มเลือกเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในอำเภอวังน้ำเย็นจังหวัดสระแก้ว จำนวน 108 ฟาร์ม จากทั้งหมด 505 ฟาร์ม ใช้วิธีการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/FW (Statistical Package for the Social Sciences/For Windows)

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 75 เป็นเพศชาย อายุของเกษตรกรอยู่ในระหว่าง 31-50 ปี ซึ่งอยู่ในช่วงวัยทำงาน ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนมเป็นแรงงานในครอบครัวจำนวน 2 คน มีการจ้างแรงงานน้อยมากมีเพียงร้อยละ 4.6 เท่านั้น ระยะเวลาในการเลี้ยงโคนมอยู่ในระหว่าง 5-9 ปี พื้นที่เลี้ยงโคนมและพื้นที่ปลูกหญ้าเฉลี่ย 20 ไร่ จากพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 31.4 ไร่ มีรายได้สุทธิหลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้วอยู่ในช่วง 5,000 - 10,000 บาทต่อเดือน จำนวนโคนมในฟาร์มเฉลี่ย 20 ตัว ขนาดฟาร์มส่วนใหญ่เป็นฟาร์มขนาดเล็กถึงขนาดกลาง มีโครีดนมเฉลี่ย 8 ตัวต่อฟาร์ม ระดับเลือดที่เลี้ยงตั้งแต่ 75.0 % - 87.5 % ปริมาณน้ำนมเฉลี่ย 9.5 กิโลกรัมต่อตัวต่อวัน ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศเล็กน้อย สัดส่วนของโครีดนมต่อโคแห้งนม ยังไม่เหมาะสมเนื่องจากมีค่าสูงกว่าค่ามาตรฐาน 80 : 20 สำหรับการทดสอบความสัมพันธ์ในประเด็นต่างๆ พบว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

และสังคมมีความสัมพันธ์กับความรู้ ($r_s = .147, p \geq = 0.05$) ประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนมของเกษตรกร ($r_s = .038, p \geq = 0.05$) สัมพันธ์กับขนาดฟาร์มเกษตรกรอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($r_s = .372^{**}, p \leq = 0.01$) และสัมพันธ์กับการใช้เทคโนโลยีในการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรด้วย ($r_s = .108, p \geq = 0.05$) ความรู้ทางวิชาการในการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรอยู่ในระดับที่พอใช้ถึงค่อนข้างดี โดยที่การใช้เทคโนโลยีในการเลี้ยงโคนมของเกษตรกร ได้แก่ พันธุ์และการปรับปรุงพันธุ์ อาหารและการให้อาหาร โรงเรือนและโรงรีดนม สุขภาพและการป้องกันรักษาโรค การรีดนมและการขนส่งน้ำนม การสุขาภิบาล การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในฟาร์ม และการจัดการข้อมูลฟาร์ม มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการผลิตน้ำนมคุณภาพดีอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($r_s = .346^{**}, p \leq = 0.01$) ทั้งในด้านปริมาณ ($r_s = .172, p \geq = 0.05$) และคุณภาพ ($r_s = .342^{**}, p \leq = 0.01$) และเทคโนโลยีแต่ละด้านยังมีความสัมพันธ์กันในทางบวก กล่าวคือ มีความสอดคล้องกัน หากเทคโนโลยีตัวใดตัวหนึ่งเปลี่ยนแปลงไปก็จะส่งผลกระทบต่อเทคโนโลยีด้านที่เหลือด้วย ยกเว้นเทคโนโลยีด้านโรงเรือนและโรงรีดนมซึ่งสัมพันธ์กันในทางลบกับเทคโนโลยีด้านพันธุ์และการปรับปรุงพันธุ์ และเทคโนโลยีด้านการจัดการข้อมูลฟาร์ม แต่ค่าความสัมพันธ์ในทางลบนั้นค่อนข้างน้อยมากเมื่อคิดเป็นร้อยละจะอยู่ที่ระดับร้อยละ 7.6 และ 8.4 ตามลำดับ ซึ่งน้อยมากจนแทบจะไม่มีผลกระทบใดๆ

จากที่ศึกษามาทั้งหมดพอจะสรุปได้ว่า การใช้เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการผลิตน้ำนมของเกษตรกร ดังนั้น เมื่อมีการใช้เทคโนโลยีเพิ่มขึ้นและถูกต้องก็จะช่วยเอื้อให้การผลิตน้ำนมดิบของเกษตรกรมีปริมาณเพิ่มขึ้นและคุณภาพดีมากยิ่งขึ้นด้วยส่งผลให้การเลี้ยงโคนมของเกษตรกรมีการพัฒนาสืบต่อไป